

Memòria excavació d'urgència església de Santa Maria

Pepita Padrós, Carme Llobet

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

● Situació de l'excavació

MEMORIA DE L'EXCAVACIO ARQUEOLOGICA DE L'INTERIOR DE L'ESGLÉSIA
DE SANTA MARIA. BADALONA, 1987.

El dia 25 de Novembre es varen iniciar excavacions arqueològiques a l'interior de l'església de Santa Maria.

El lloc escollit va ser un dels passadissos laterals davant de la capella dels Dolors (on anteriorment ja s'havien trobat restes possiblement relacionats amb el temple romà).
(plànols nº 2.0487.001 - 2.0487.002).

Es va marcar una cala de 3,40 per 2,90 m. Després de treure l'enrajolat actual de l'església (El-1) i els diferents nivells de preparació d'aquesta pavimentació (Es-2, 3 i 4), varen sortir les restes de fonamentació de l'església del segle XVIII. Són els El-7 i 8, dos murs de pedra amb un arrebossat de morter que baixen fins tallar terra verge, quedant l'espai a excavar reduït a 2,20 per 1,70 m. L'El-8 que va quedar al descobert en la seva totalitat, té una amplada de 1,60 m. aproximadament.

Sota l'Es-4, i en una zona reduïda de la cala, tocant a la capella dels Dolors, va sortir part de l'enrajolat del segle XVIII (El-6) format per maons de fang cuit. Aquest tapava part de l'element 7.

També per sota de l'estrat 4 va sortir l'Es-10, una terra sorrenca de color marró, de poca potència que s'adossava a l'element 6 i que va proporcionar ceràmica moderna. Aquest nivell cobria l'Es-11, una capa irregular de cendres barrejades amb calç, de consistència dura (com si hagués estat cremat) que

podria relacionar-se amb les restes de l'incendi de l'any 1936. Igual que l'estrat anterior, s'adossava a l'element 6 i va donar material modern.

Cobert per aquest nivell i per l'El-6, va sortir l'Es-12, una terra de color marró clar amb restes de morter desfet amb abundant material ceràmic modern. En aquest estrat, i just en la cantonada de la cala, va sortir un esquelet en posició estirada i orientat cap el NE, del qual només en sortia la meitat superior en la zona que s'excavava.

Per sota d'aquest va sortir l'Es-13, un nivell molt irregular de terra compacta de color marró-vermellós que va proporcionar ceràmica moderna. Per sota, va sortir l'Es-14, una terra solta de color negrós barrejada amb restes de morter i amb molta pedra petita. En aquest nivell varen sortir gran quantitat d'ossos junt amb ceràmica moderna. Tret aquest nivell va quedar al descobert l'Es-16, una terra solta de color marronós barrejada amb pedra petita i material modern. Aquest nivell talla uns estrats romans (Es-15 i 17) i la terra verge, i cobreix un enterrament que també talla terra verge. A la zona on s'excavà només va sortir la meitat superior de l'esquelet que estava orientat al NE.

Tots aquests estrats formen part d'un mateix farciment que s'ha de relacionar amb la construcció de les riostres, moment en que possiblement també es tallen un element i uns estrats romans (El-18, Es-15 i 17) que descriurem a continuació.

Cobert per l'estrat 14 i tallat per aquest punt amb l'estrat 16 i l'element 18, trobem l'Es-15, una terra de color marró, força compacta amb taques de calç en superfície. El material que va proporcionar és el següent: un fragment de vora de pàtera de

ceràmica Campaniana B, forma Lamboglia 7; dos fragments de fons i un fragment informe d'una mateixa peça de ceràmica pre-aretina; ceràmica comuna ibèrica i ceràmica comuna itàlica que ens situen en l'últim quart del segle I a.C. Per sota d'aquest nivell va sortir l'Es-17, una terra solta de color marró clar amb un fort desnivell, tallada per l'estrat 16 i l'element 8, que cobria terra verge i que va donar el següent material: dos fragments de vora de la mateixa peça de ceràmica Campaniana B, forma Lamboglia 5; ceràmica comuna ibèrica i àmfora itàlica.

Tant aquest estrat com l'anterior (Es-15) s'adossaven a l'El-18, un mur fet amb pedra grossa i irregular lligada amb morter que tallava terra verge i que sortia just en el tall de la cala no permetent, per tant, que coneguéssim la seva amplada. En la part superior del mur es conservava un carreu perfectament escairat. L'alçada que es conserva del mur és de 2,40 m. aproximadament. Aquest element, igual que els dos estrats descrits anteriorment, queda tallat pels estrats 14 i 16 que se li adossen (plànols nº 2.0487.003 - 2.0487.004 - 2.0487.005 - 2.0487.006).

CONCLUSIONS

En un moment determinat, que podem situar a mitjans del segle I a.C. es construeix un mur de pedra i morter de considerables proporcions (El-18) del que sembla que només es conserva la fonamentació i un dels carreus d'una hipotètica primera filada. Aquesta datació ens la proporcionen els estrats 15 i 17 que sembla que podrien formar part de la seva trinxera de fonamentació, ja que aquests tallen terra verge i reomplen

l'espai que queda entre aquesta i el mur, adossant-s'hi. No obstant, la situació d'aquests element i estrats en la cala (just en el tall d'aquesta, a pocs centímetres, quedant poca superfície al descobert, ja que bona part d'aquesta va ser tallada posteriorment a la seva construcció) fa que no tinguem suficients elements de judici per confirmar aquesta hipòtesi.

Com ja hem citat anteriorment, aquesta estratigrafia queda tallada en un moment que podem relacionar amb la construcció de les mostres de fonamentació de l'església del segle XVIII (El-7 i 8), amb la qual també guarda relació el farciment format pels estrats 12, 13, 14 i 16.

Aquests estrats, i també les riostres, estaven coberts per la pavimentació de l'església del segle XVIII (El-6). Aquesta estava destruïda i només es conservava en un punt molt reduït on s'adossaven dos estrats (Es-10 i 11) que podrien estar relacionats amb l'incendi que va patir l'església l'any 1936. Per sobre, es va trobar ja la pavimentació actual de l'església (El-1) i els seus estrats de preparació (Es-2, 3 i 4).

INVENTARI ESGLESIA DE SANTA MARIA, 1987

Sigla: SM/87

ESTRAT 4.

- 1 Frag. de vora i fons d'un plat de cer. vidriada moderna de color marró.
- 1 bis Clau de ferro.
- 2-3 Frags. d'os.
- 4 Peça dentària
8 frags. de ferro.

ESTRAT 10.

- 5-9 Frags. sense forma de cer. vidriada moderna de color marró.
- 10 Frag. de rajola.
2 frags. de ferro.
3 frags. de cer. comuna.
1 frags. de teula.

ESTRAT 11.

- 11 Frag. sense forma de cer. vidriada moderna de color marró.
- 12 Frag. d'os.
9 frags. de cer. comuna.
2 frags. d'àmfora.

ESTRAT 12.

- 13-15 Frags. sense forma de cer. comuna ibèrica.
- 16 Frag. sense forma de Campaniana B.
- 17 Frag. sense forma de T.S.A. D.

- 18 Frag. sense forma de cer. grisa.
- 19-20 Frags. de nansa de cer. comuna.
- 21 Frag. sense forma d'àmfora púnica.
- 22-25 Frags. de vora de cer. blava catalana (s.XVII-XVIII).
- 26 Frag. de fons d'un plat de cer. blava catalana d'influència francesa (la meitat del s.XVIII).
- 27 Frag. de fons d'un plat de cer. blava catalana de tipus de la cirereta.
- 28-33 Frags. sense forma de cer. blava catalana (s.XVII-XVIII).
- 34-46 Frags. de vora de cer. vidriada moderna de color marró.
- 47-48 Frags. de nansa de cer. vidriada.
- 49-52 Frags. de fons de cer. vidriada moderna.
- 53 Frag. d'una peça de cer. vidriada moderna de forma desconeguda.
- 54-127 Frags. sense forma de cer. vidriada moderna de color marró i verd.
- 128 Frag. de vora de cer. comuna moderna.
- 129 Broc de cer. comuna moderna.
- 130-132 Frags. de fons de cer. comuna moderna.
- 133-135 Frags. d'una rajola de color verd i blanc.
- 136 Frag. de rajola policroma.
- 137 Frag. de fons d'un vas de vidre.
- 137 bis Clau de ferro.
- 138-278 Frags. d'os.
- 279-282 Peces dentàries.
- 283-284 Peces malacològiques.
- 4 frags. de ferro.
- 12 frags. de cer. comuna romana.

7 frags. de cer. de cuina.
20 frags. d'àmfora.
41 frags. de cer. comuna moderna.
79 frags. de teula.

ESTRAT 13.

- 285 Frag. de vora de cer. comuna africana de vores fumades.
- 286 Frag. sense forma de cer. grisa.
- 287-88 Frag. sense forma de cer. vidriada moderna de color blanc.
- 289 Frag. de nansa de cer. vidriada moderna de color verd.
- 290 Frag. de fons de cer. vidriada moderna de color marró.
- 291-95 Frags. sense forma de cer. vidriada moderna de color marró.
- 296 Medalla de bronze.
- 297-334 Frags. d'os.
- 335-36 Peces dentàries.
- 5 frags. de cer. comuna.
- 1 frags. de cer. de cuina.
- 5 frags. d'àmfora.
- 16 frags. de teula.
- 7 frags. de cer. comuna moderna.

ESTRAT 14.

- 337 Arrencament de nansa i paret d'una gerra de cer. comuna de pasta itàlica.
- 338-39 Frags. sense forma de cer. comuna de pasta itàlica.

- 409-12 Frags. de fons de cer. comuna moderna.
- 413 Frag. de rajola verda.
- 414 Frag. de rajola policroma.
- 415 Frag. de fons de vas de vidre.
- 416 Frag. d'un aplic de bronze.
- 417 Frag. d'una ara de marbre.
- 418 Frag. sense forma de marbre decorat amb línies
ondulades irregulars, podria tractar-se de la part
superior dels cabells d'una escultura.
- 419 Frag. d'una làpida de marbre. De la inscripció es
conserva només part d'una lletra que podria ser una
M.
- 420-34 Frags. sense forma de marbre de diferents tipus.
- 435-57 Frags. d'os d'un crani humà.
- 458-848 Frags. d'os.
- 849 Frag. d'una petxina.
- 850-51 Cargols de mar.
- 2 frags. de bronze.
- 7 frags. de ferro.
- 18 frags. de cer. comuna romana.
- 6 frags. de cer. de cuina.
- 43 frags. d'àmfora.
- 128 frags. de teula.
- 42 frags. de cer comuna moderna.

ESTRAT 15.

- 852-62 Frags. sense forma de cer. ibèrica comuna.
- 863 Frag. de vora d'una pàtera de cer. Campaniana B,
Lamboglia 7.
- 864 Frag. s/f de cer. comuna d'importació itàlica.

- 340 Frag. de vora d'una olla de cer. comuna africana Ostia III, fig. 267.
- 341 Frag. de vora de plat-tapadora de cer. comuna africana de vores fumades, Ostia I, fig. 261.
- 342 Frag. de vora de plat-tapadora de cer. comuna africana de vores fumades, Ostia I, fig. 18.
- 343 Frag. de fons de plat de cer. comuna africana, Lamboglia 10 A o Lamboglia 10 B.
- 344-45 Frags. sense forma de cer. comuna africana.
- 346 Frag. de vora d'una olleta de cer. grisa.
- 347 Frag. sense forma de cer. grisa. La cara externa està brunyida.
- 348 Frag. de vora d'una olla de cer. comuna.
- 349 Frag. de nansa de cer. comuna.
- 350 Frag. de vora d'una àmfora, Dressel 20.
- 351-52 Frags. de nansa d'àmfora.
- 353 Frag. de pivot d'àmfora.
- 354-57 Frags. de vora de cer. vidriada blava catalana.
- 358-62 frags. de fons de cer. vidriada blava catalana.
- 363-67 Frags. sense forma de cer. vidriada blava catalana.
- 368-71 Frags. de vora de cer. vidriada marró.
- 372 Arrencament de nansa i paret d'una olla de cer. vidriada moderna de color marró.
- 373 Broc de càntir de cer. vidriada moderna de color verd.
- 374-75 Frags. de fons de cer. vidriada moderna de color marró.
- 376-407 Frags. sense forma de cer. vidriada moderna de color marró i verd.
- 408 Frag. de vora i arrencament de nansa de cer. comuna moderna.

- 865-66 Frags. de fons de la mateixa peça de cer. prearetina.
- 867 Frag. sense forma de cer. prearetina de la mateixa peça que l'anterior.
- 868-71 Frags. sense forma de cer. de parets fines.
- 872 Frag. sense forma de cer. grisa.
- 873-74 Frags. de nansa de la mateixa peça de cer. comuna.
- 875-76 Frags. de fons de cer. comuna.
- 877 Frag. de vora de cer. de cuina.
- 878-79 Frags. sense forma de cer. de cuina.
- 880 Frag. sense forma d'àmfora púnica.
- 881 Frag. de paret i arrencament de nansa d'àmfora.
- 882-97 Frags. d'os.

ESTRAT 16.

- 898 Frag. sense forma de cer. comuna ibèrica.
- 899 Frag. de vora de cer. vidriada moderna verd i manganés.
- 900 Frag. de fons de cer. vidriada moderna de color marró.
- 901 Frags. d'una cadena o braçalet.
- 902-04 Claus de ferro.
- 905 Frag. sense forma de marbre.
- 906-1010 Frags. d'os d'un mateix esquelet.
- 1011-1012 Frags. d'un cargol de mar.
- 1 frag. de ferro.
- 9 frag. de cer. comuna.
- 1 frag. d'àmfora.
- 6 frags. de teula.

ESTRAT 17.

- 1013-16 Frags. sense forma de cer. comuna ibèrica.
- 1017 2 frags. de vora d'una pàtera de Campaniana B,
Lamboglia 5.
- 1018 Frag. sense forma d'àmfora itàlica.
3 frags. sense forma de cer. comuna.
2 frags. sense forma d'àmfora.